

2. Про внесення змін до Указу Президента України [Електронний ресурс] : указ Президента України [від 03.07.1998 р. №727/98] «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» [№746/99 від 28.06.1999 р.]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

3. Про державну підтримку малого підприємництва [Електронний ресурс] : закон України [прийнято 19.10.2000 р. № 2063 -III.] . – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

4. Господарський кодекс України від 16.01.03 р. 436-ІУ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

5. Городянська Л. Облік доходів, витрат, фінансових результатів суб'єктів малого підприємництва та особливості фінансової звітності / Л.Городянська // Бухгалтерський облік та аудит. – 2008. – № 3. – С. 28-40.

6. Матвій М.Я. Бухгалтерський облік на малих підприємствах за різними формами: навч. посіб. / М.Я.Матвій, П.Я. Хомин. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.

7. Пустовіт Г. Особливості обліку готової продукції та її реалізації у малих підприємствах / Г. Пустовіт // Бухгалтерський облік та аудит. – 2004. – № 7. – С. 27-29.

8. Хусід А. Що вважати виручкою при продажу цінних паперів у підприємства єдиника / А. Хусід // Все про бухгалтерський облік. – 2009. – № 43. – С. 21

Надійшла 16.11.2009

УДК 681.325

М. С. ВАСЬКОВСЬКА

Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ В КОМП'ЮТЕРНІЙ УПРАВЛІНСЬКІЙ СИСТЕМІ "1С:ПІДПРИЄМСТВО 8.1"

У роботі досліджуються особливості налагодження обліку та реалізація облікових операцій із запасами при використанні 1С:Підприємство версії 8.1.

The features of adjusting of account and realization of registration operations are in-process probed with supplies at the use of 1S:Pidpriemstvo version of 8.1.s

Ключові слова: запаси, облік запасів, управлінська система підприємства, програма 1С:Підприємство версія 8.1.

Актуальність. Кожна із комп'ютерних управлінських систем має свої функціональні особливості та відмінності при реалізації управлінських задач. На сьогодні в Україні найбільше поширення мають програмно-технічні комплекси сімейства 1С:Підприємство, що базуються на ідеології автоматизованої системи управління і передбачають можливість аналізу фінансової та господарської діяльності. Платформа 1С: Підприємство 8 була створена з врахуванням 6-річного досвіду застосування системи програм 1С: Підприємство 7.7, яку використовують десятки тисяч підприємств. Не дивлячись на значні зміни, нова восьма версія зберегла ідеологічну єдність з попередніми версіями [4].

Постановка завдання. Метою даної статті є розгляд та аналіз практики організації ведення облікових операцій із запасами при використанні 1С:Підприємство версії 8.1.

Виклад основного матеріалу. Облік товарів, матеріалів та готової продукції реалізовано в системі згідно з П(С)БО і методичних вказівок по їх використанню. Основні параметри системи, що впливають на облік ТМЦ, встановлюються наступним чином.

Метод оцінки запасів у бухгалтерському обліку ("ФІФО" або "Посередній") і спосіб оцінки товарів у роздрібній торгівлі ("За вартістю придбання" або "По продажній вартості") користувач встановлює окремо для кожного підприємства в реєстрі відомостей "Облікова політика (бухгалтерський облік)". А метод оцінки ТМЦ для податкового обліку задають у реєстрі відомостей "Облікова політика (податковий облік)".

Контроль складських залишків запасів, деталізацію аналітичного обліку, а також ознаку використання багатооборотної тари користувач встановлює для всієї бази в цілому за допомогою механізму "Настроювання параметрів обліку" на закладці "Аналітичний облік МВЗ" з огляду на вимоги обліку. Оскільки внаслідок цього встановлення відбувається зміна плану рахунків і, відповідно, інформації в проводках, не рекомендується змінювати значення параметрів у вже заповненій інформаційній базі. У результаті може бути втрачено частину інформації, або наявна інформація з урахуванням таких змін стане некоректною.

Якщо виникає потреба змінити настроювання, то для коректності інформації треба перепровести всі документи в інформаційній базі. При цьому слід враховувати, що можуть змінитися сумові показники, у тому числі й за минулі періоди. Для прискорення проведення документів в оперативному режимі в типовому рішенні передбачено спеціальний механізм "Дата актуальності обліку" (пункт меню "Підприємство" — "Дата актуальності обліку"). У разі, якщо документ зареєстровано у програмі до дати актуальності обліку, під час його проведення відбувається повне відображення операції з усіма відповідними проводками та необхідними розрахунками. А якщо дата документа настає після дати актуальності обліку, то під час

проведення документів вибуття запасів (реалізація, списання, переміщення) в поточному режимі не здійснюється розрахунок собівартості запасів та зі складу списують лише кількісні показники. Це скорочує час проведення документів.

Надалі, коли з'явиться час на повну обробку документів, необхідно змінити дату актуальності обліку — "пересунути" її вперед. При цьому система запропонує перепровести всі документи зі старої дати актуальності до нової. У разі такого перепроведення буде здійснено повний розрахунок операції, а також буде сформовано всі необхідні проводки. Дату актуальності обліку можна змінити у слухний для користувача час і за будь-який період (наприклад, наприкінці дня, наприкінці тижня тощо). Якщо немає потреби використовувати цей механізм, не варто створювати обліковий запис із встановленими датами. Годі у будь-якому випадку документ проводитиметься повністю, з усіма проводками і розрахунками.

Під час відображення операцій із запасами слід дотримуватися двох основних принципів роботи:

– Правильна хронологічна послідовність документів руху ТМЦ: номенклатурну позицію не можна продати або списати раніше оприбуткування. Тобто важливим є не те, в якій послідовності реєструють документи, а те, як їх відображають за датою та часом. Документи надходження мають бути зареєстровані раніше ніж документи вибуття зі складу.

– Єдність значень аналітичних та облікових параметрів для операцій надходження і вибуття. Наприклад, не можна продати або списати запас з того складу, куди його не було оприбутковано.

Порушення правильної хронологічної послідовності документів відбувається, зазвичай, у разі оформлення документів заднім числом. Якщо під час такого введення документ вибуття запасів реєструють раніше за документ надходження, то проблему може бути вирішено лише шляхом зміни часу або дати документів. А от відновлення коректного обліку за партіями після всіх виправлень може бути досягнуто обробкою документа "Групове перепроведення документів" (меню "Сервіс"). Цю обробку рекомендують запускати наприкінці періоду перед формуванням звітності, хоча порядок її використання жорстко не регламентовано.

Під час обліку запасів програма контролює такі облікові та аналітичні параметри:

– назву підприємства, у розпорядженні якого перебуває цей вид запасів; не можна, наприклад, продати товари від імені підприємства Б, якщо товар придбало підприємство А;

– єдність бухгалтерського рахунку обліку запасів; у документах надходження (введення залишків) і в документах вибуття цього виду запасів повинен використовуватися однаковий рахунок обліку запасів;

– номенклатуру запасів (конкретний елемент відповідного довідника);

– склад, на який надходить та з якого списується цей вид запасів;

– податкове призначення ТМЦ (вид діяльності відповідно до податкового законодавства) і статтю приросту/убутку (для складання декларації про прибуток) під час відображення документів у податковому обліку.

Якщо в документі вибуття ТМЦ (продаж, повернення постачальнику, списання на господарські потреби тощо) буде вказано значення параметрів, які не відповідають параметрам залишків запасів, документ не проводитиметься взагалі або результат проведення буде некоректним. Якщо контроль від'ємних залишків не вимкнено, то під час проведення перевіряють наявність залишків на момент вибуття з такими самими значеннями облікових параметрів, як зазначено в документі. За відсутності залишків запасів у потрібній кількості (внаслідок порушення хронології або неправильної аналітики) документ не проводиться з видачею відповідного повідомлення.

У разі, якщо підприємство з тих чи інших причин змушене працювати в поточному режимі, вимкнувши контроль залишків, то наприкінці періоду слід увімкнути контроль від'ємних залишків і виконати повне перепроведення документів за звітний період. А якщо документи буде перепроведено без аварійних повідомлень, можна бути абсолютно упевненим щодо правильності сумової оцінки залишків і рухів ТМЦ. Інакше потрібно щодо всіх виданих обробкою повідомлень провести аналіз ситуації та внести відповідні виправлення до інформаційної бази.

Введення номенклатурно-довідкової інформації. Розглядаючи процедуру введення залишків ТМЦ, виділимо довідкову інформацію, яку використовують для ведення цього розділу обліку:

– Довідник "Номенклатура" призначено для ведення списку номенклатурних позицій запасів, послуг і не введених в експлуатацію необоротних активів. Під час формування довідника звертаємо увагу на те, аби в ньому не було однакових найменувань. У зв'язку з особливостями типового рішення немає потреби вводити до списку ту саму матеріальну цінність кілька разів, якщо вона одночасно може бути і товаром, і продукцією, і виробничим запасом. Рахунок обліку не фіксується в довіднику, а зазначається в документах надходження. Також не потрібно вводити у список матеріальну позицію кілька разів через її надходження від постачальника за іншою ціною: це вирішується автоматичним формуванням нової партії номенклатурної позиції тощо.

– Довідник "Склади (місця зберігання)" призначено для ведення списку місць зберігання ТМЦ, складів, комор тощо. Принципово важливим є значення реквізиту "Вид складу". Для будь-яких місць зберігання, не призначених для обліку роздрібних продажів, слід встановити вид "Оптовий". Необхідно звернути увагу, що в цьому довіднику реєструють місця зберігання запасів, що перебувають на складі, і

матеріальних необоротних активів, не введених в експлуатацію. А якщо, наприклад, матеріали було вже списано у виробництво, то їх облік на рахунку 23 ведеться в розрізі виробничих підрозділів, а не в розрізі складів. Облік необоротних активів також ведеться в розрізі підрозділів і матеріально відповідальних осіб, список яких зберігається в довіднику "Фізичні особи".

– Регістр відомостей "Рахунки номенклатури" призначено для зберігання облікових параметрів, які програма підставляє "за умовчанням" до документів, що відображають операції із запасами. Зокрема, саме тут фіксуються балансові та забалансові рахунки обліку ТМЦ, рахунки обліку ПДВ, податкове призначення і стаття приросту/убутку запасів, які буде внесено у відповідні поля документів.

– Регістр відомостей "Ціни номенклатури" призначено для автоматичного багаторазового підставлення використовуваних значень цін номенклатури (ціни купівлі, продажу, зокрема роздрібні ціни, попередня собівартість виробничих випусків, чиста вартість реалізації для регламентної переоцінки запасів). Значення цін у періодичному реєстрі відомостей фіксують тільки спеціальним документом "Встановлення цін номенклатури", а список використовуваних типів цін зберігається в довіднику "Типи цін номенклатури".

Зупинимось детальніше на об'єктах зберігання довідкової інформації — на довідниках "Схеми реалізації" та "Номенклатурні групи".

Під схемою реалізації розуміють рахунки бухгалтерського обліку, що використовуються під час продажу. Перелік комбінацій таких рахунків зберігається в спеціальному довіднику "Схеми реалізації" (меню "Операції" — "Довідник" — "Схеми реалізації"), який в міру потреби заповнює користувач. Увійти до нього можна також з форми запису реєстра відомостей "Рахунки номенклатури". Такі схеми підставляють до табличних частин документів реалізації (окремо для кожної номенклатурної позиції) і використовують для формування проводок за операціями продажу. При цьому у формі елементів зазначають рахунок вирахування з доходів для відображення операцій повернення від покупця. Жорстка контрольована відповідність номенклатури, що продається, і використовуваної схеми реалізації в загальному випадку не встановлюється. Для будь-якого виду запасів користувач може вибрати будь-яку комбінацію рахунків доходу і собівартості реалізації. Наприклад, у разі продажу виробничих запасів система дозволяє вибирати "товарну" схему з використанням рахунків 702 "Дохід від реалізації товарів" і 902 "Собівартість реалізованих товарів". Та, маючи бажання дотримуватися правильної методології бухгалтерського обліку, можна задати "за замовчуванням" відповідність окремих позицій номенклатури (або груп довідника "Номенклатура") і використовуваних під час їх продажу схем реалізації. Такий порядок задають у реєстрі відомостей "Рахунки номенклатури", як це показано на рис.4.

Для обліку операцій реалізації (що відображаються на субрахунках рахунку 90 "Собівартість реалізації", субрахунках рахунку 70 "Доходи від реалізації"), а також для групування виробничих витрат (на субрахунках рахунку 23 "Виробництво" і 24 "Брак у виробництві") використовують збільшений аналітичний облік у розрізі груп ТМЦ. Звертаємо увагу, що йдеться не про ієрархічне групування довідника "Номенклатура", яке використовують тільки для впорядкування списку номенклатурних позицій. Така аналітика базується в спеціальному довіднику "Номенклатурні групи" (меню "Основна діяльність" — "Товари" — "Номенклатурні групи"). За допомогою такого угруповання можна довільно об'єднати в групи запаси, які схожі за певними властивостями.

Для обліку собівартості та доходів від реалізації використання номенклатурних груп не є обов'язковим, але воно надає додаткову інформацію у звітах про прибуток від продажів у розрізі номенклатурних груп. Інакше кажучи, якщо продають товар, який не віднесено до жодної з існуючих номенклатурних груп, проводка за відповідним субрахунком рахунку 70 формується з "порожнім" (не заповненим) відповідним субконто.

Водночас облік виробничих витрат на рахунках 23 і 24 обов'язково ведеться в розрізі номенклатурних груп. Отже, у разі накопичення витрат на виробництво та відображення операцій виробничого випуску за допомогою типового документообігу необхідно зазначити номенклатурну групу, до якої належить позиція, що її виробляють (напівфабрикат, продукція, послуга).

Робота з товарними документами. Перш ніж розпочати відображення господарських операцій із запасами у програмі "1С: Бухгалтерія 8.1", необхідно визначити основні правила роботи з товарними документами, що забезпечують формування в інформаційній базі господарських операцій з будь-якими товарно-матеріальними цінностями (виробничими запасами, продукцією, товарами, МШП).

У типовому рішенні прийнято, що практично кожен документ може відображати кілька видів господарських операцій. Склад цих операцій варіюється залежно від виду документа. Тому перше, на що слід звертати увагу під час заповнення товарних документів, це на поточний вид господарської операції, що використовується в документі (вибір через кнопку "Операція" у верхньому лівому куті документа). Назву вибраної операції буде зазначено в його назві.

Далі необхідно заповнити реквізити вікна "Ціни й валюта", яке викликають натисненням однойменної кнопки, розташованої поряд з кнопкою "Операція". За допомогою цього механізму:

– встановлюють (вручну або автоматично) тип цін, відповідно до якого автоматично буде заповнено значення цін для номенклатурних позицій у документі;

– відображають валюту документа (національна або валюта договору з контрагентом) і курс НБУ для цієї валюти;

– визначають порядок розрахунку ПДВ.

Розглянемо порядок розрахунку ПДВ, оскільки використання інших параметрів є очевидним і не спричиняє труднощів. Звернімо увагу на встановлення деяких прапорців:

– "Врахувати ПДВ": якщо цей прапорець не встановлено, сума в документі розраховується без урахування ПДВ. При цьому і в електронній, і в друкованій формах документа ПДВ взагалі не згадується;

– "Сума вкл. ПДВ": визначає, чи включено суму ПДВ до ціни номенклатурної позиції. Якщо включено, то сума податку виокремлюється з ціни, а в полі "Ціна" указується сума з ПДВ. Інакше ціна є базою для розрахунку ПДВ, тобто в полі "Ціна" зазначається сума без ПДВ;

– "Автоматичний розрахунок ПДВ": призначений для вирішення проблеми незбігу підсумкової суми ПДВ, розрахованої за кожним рядком окремо, з сумою ПДВ, розрахованою від підсумкової суми документа. Якщо цей прапорець встановлено, здійснюється автоматичний розрахунок ПДВ від загальної суми документа і стає неможливим ручне редагування сум ПДВ.

Після заповнення всіх необхідних параметрів у вікні "Ціни й валюта" слід визначити, чи треба цю операцію відображати в податковому обліку. Зробити це можна за допомогою прапорця "Відобразити в податк. обліку", розташованого у верхній правій частині вікна документа. При цьому після встановлення прапорця документ відразу буде проведено за двома видами обліку. Можна також спочатку провести документ тільки за бухгалтерським обліком, а наприкінці періоду — за податковим обліком (у разі потреби).

Обов'язковим є заповнення полів "Організація", "Контрагент" і "Договір". Заповнення поля "Документ розрахунків" визначається деталізацією аналітичного обліку взаєморозрахунків з контрагентом за вибраним договором.

У командній панелі документа, натиснувши кнопку "Перейти", можна отримати звіт про всі рухи та проводки, сформовані документом під час проведення. А у разі натиснення кнопки "Дт/Кт" або "Дт/Кт/Н" виводяться тільки сформовані документом проводки — бухгалтерські або податкові відповідно. Піктограма з подвійною буквою "Т/Г" дозволяє приховати або показати у формі документа поля з рахунками обліку. Наприклад, якщо задано всі потрібні для операцій рахунки за умовчанням, то для оператора можна відключити функцію "Показати/сховати розрахунки", щоб уникнути помилок під час ручного виправлення цих параметрів. Такий режим можна встановити у настройці користувача.

У товарних документах часто присутні кілька незалежних одна від одної табличних частин, розташованих на відповідних закладках, наприклад:

- "Товари";
- "Послуги";
- "Тара";
- "Устаткування" тощо.

Розглянемо докладніше правила та принципи їх заповнення. Зокрема, на закладці "Товари" відображаються будь-які ТМЦ, що потребують складського обліку: товари, матеріали, продукція, куплена тара тощо. Заповнювати цю табличну частину можна у кілька способів: за допомогою кнопки "Заповнити" в різних варіантах, кнопки "Підбір" або вручну за допомогою клавіші "Ins".

Для спрощення роботи з табличною частиною з великою кількістю рядків призначено сервісні механізми, які викликають натисненням кнопок "Підбір" та "Змінити". У разі натиснення на кнопку "Підбір" відкривається екранна форма механізму підбору номенклатури. Вона призначена для заповнення табличної частини списком номенклатури і має кілька режимів залежно від виду документа та операції. Зокрема, у разі вибору деяких режимів у формі підбору відображаються складські залишки та/або ціни номенклатури на певну дату, яку може встановлювати користувач. Використання цього режиму дозволяє візуально контролювати наявність необхідної кількості ТМЦ на залишках відразу під час заповнення документа.

Власне підбір номенклатурних позицій до табличної частини документа здійснюють шляхом вибору потрібної позиції зі списку. Механізм підбору ТМЦ дозволяє керувати алгоритмом перенесення: за допомогою прапорців налагодження з групи елементів "Запитувати" — "Кількість" та "Ціна". Якщо ці прапорці буде встановлено, під час перенесення відбуватиметься запит значень встановлених таким чином параметрів табличної частини поточного документа.

Крім того, у програмі передбачено деякі корисні дії у разі роботи з документом, з-поміж яких можна зазначити такі:

– "Додати з документа": дає можливість копіювати до табличної частини поточного документа табличну частину документа іншого виду. Цю дію зручно використовувати тоді, коли необхідно оформити документ реалізації на перелік товарів, що надійшли за кількома прибутковими документами.

– "Розподілити суму по кількості" і "Розподілити суму по сумах": дозволяють розподілити певну суму між вибраними номенклатурними позиціями пропорційно до їх кількісних або вартісних показників. Зазначену дію можна використовувати, наприклад, для розподілу за номенклатурними позиціями знижки, наданої постачальником загальною сумою на весь прибутковий документ.

– "Встановити ціни по типу": дає можливість встановити значення цін за позначеними позиціями номенклатури відповідно до вибраного користувача типом цін. Цю дію зручно застосовувати тоді, коли необхідно для різних позицій у табличній частині документа встановлювати різні типи цін. Наприклад, одну частину позицій в одному документі продають за оптовими цінами, а іншу — за дрібнооптовими.

Закладку "Тара" призначено тільки для відображення операцій з поворотною тарою, яку за умовами договору слід повернути постачальнику. Операції з такою тарою не оподатковуються ПДВ згідно із законом.

На закладці "Послуги" відображаються тільки отримані або надані послуги (елемент довідника "Номенклатура", для якого встановлено прапорець "Послуга"). У прибуткових документах для послуг додаються реквізити "Статті витрат", "Підрозділи" тощо, призначені для відображення послуги у складі витрат підприємства, а у видаткових — не використовується рахунок обліку.

Закладка "Устаткування" з'являється у разі вибору операцій, пов'язаних з устаткуванням, і призначена для роботи з не введеними в експлуатацію матеріальними необоротними активами.

Слід зауважити, що в документі може бути заповнено одну або кілька табличних частин ("Послуги", "Товари" або "Тара"),

На закладці "Рахунки розрахунків" зазвичай вказують рахунки, що кореспондують з рахунками ТМЦ. А на закладці "Додатково" вводять іншу додаткову інформацію, частину якої можна використати для відбору (наприклад, "Відповідальний") або для формування друкованої форми документа (наприклад, "Довіреність", "Склад комісії"). У полі "Коментар" користувачі можуть фіксувати будь-яку потрібну їм в контексті господарської операції інформацію — немає жодних обмежень.

Ми ознайомилися з параметрами налагодження, принципами роботи системи та правилами роботи з товарними документами.

Розглянемо схему формування податкового кредиту і зобов'язань. При реєстрації первинного документа за товарним або грошовим документом ПДВ фіксується на рахунок непідтвердженого податкового кредиту (зобов'язання). Непідтверджені суми переходять на рахунок ПДВ тільки при введенні відповідних податкових документів. Щомісячні регламентні документи "Реєстрація авансів у податковому обліку" дозволяють вирівняти дані бухгалтерського та податкового обліку. Вони призначені для коригування очікуваних податкового кредиту і зобов'язання за всіма незакритими авансами (договори зі встановленим методом "за оплатою" або "за першою подією"), а також закриття "неповних" повернень. Документ вводиться наприкінці податкового періоду, після реєстрації всіх первинних (відвантажувальних, податкових) документів. На початку наступного податкового періоду прийняті коригування будуть компенсовані з метою збереження принципу роботи "за відвантаженням" протягом податкового періоду.

Важливою функцією цього документа є закриття у податкових реєстрах "неповних" операцій повернення (наприклад повернення покупцем відвантаженого йому товару, оплату за яким не проведено або не повернено). Для цієї операції призначено закладку Повернення. Для формування коректних проведення при закритті неповних повернень реєстрація авансів і закриття повернень (за одним і тим самим договором) проводиться одним документом.

Виявлені розбіжності фіксуються звітами з перевірки очікуваного та підтвердженого ПДВ. Якщо ці розбіжності не є наслідком допущених бухгалтером помилок, то вони можуть бути легко відкориговані документом "Коригування очікуваного й підтвердженого ПДВ".

Висновки. При розробленні нової платформи системи "1С: Підприємство" основний наголос зроблено на підвищенні надійності роботи, продуктивності, масштабності та на вдосконаленні засобів швидкого розроблення прикладних рішень: конфігурацій. Але найголовніше – програма стала зручніша у роботі і потужніша у своїх функціональних можливостях. Внесені вдосконалення вельми значні, передбачено ведення сумового або кількісно-сумового обліку за складами; товари в роздрібній торгівлі можуть враховуватися за обліковими або продажними цінами. Автоматизовано облік комісійної торгівлі при роботі як з комітентами, так і з комісіонерами. Автоматизовано операції з обліку поворотної тари. Гнучко налаштовано цінову політику підприємства. У конфігурації "1С:Бухгалтерія 8.1" передбачається використання необмеженої кількості видів цін (оптові, дрібнооптові, спеціальні, закупівельні тощо). Їх можна встановлювати відразу за групою товарів. Користувачеві пропонуються зручні обробки добору номенклатури.

Література

1. Самарина Е.В. Секреты профессиональной работы с "1С:Бухгалтерией 8". Учет производственных операций / Самарина Е.В., Харитонов С.А., Чистов Д.В. – М. : ООО "1С-Паблишинг", 2006 – 379 с.
2. Берхин Б. Н. Удобный справочник для бухгалтера. Товарные операции. Бухгалтерский и налоговый учет в "1С:Бухгалтерии 8" / Б. Н. Берхин, М. Г. Тарасова. – СПб. : ИД "Питер", 2008 – 423 с.
3. Чистов Д.В. Хозяйственные операции в "1С:Бухгалтерии 8". Задачи, решения, результаты / Д.В. Чистов, С.А. Харитонов. – М. : ООО "1С-Паблишинг", 2009 – 336 с.
4. Сарасва Г. 1С:Бухгалтерія 8: доступно для бухгалтера / Г. Сарасва, Л. Власенко. – Х. : "Фактор", 2009 – 528 с.

Надійшла 21.11.2009